

พฤติกรรมของสัตว์ในชาติภุมภค : การศึกษาเชิงวิเคราะห์

นายสมพงษ์ ไชศรีสกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาตะวันออก
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

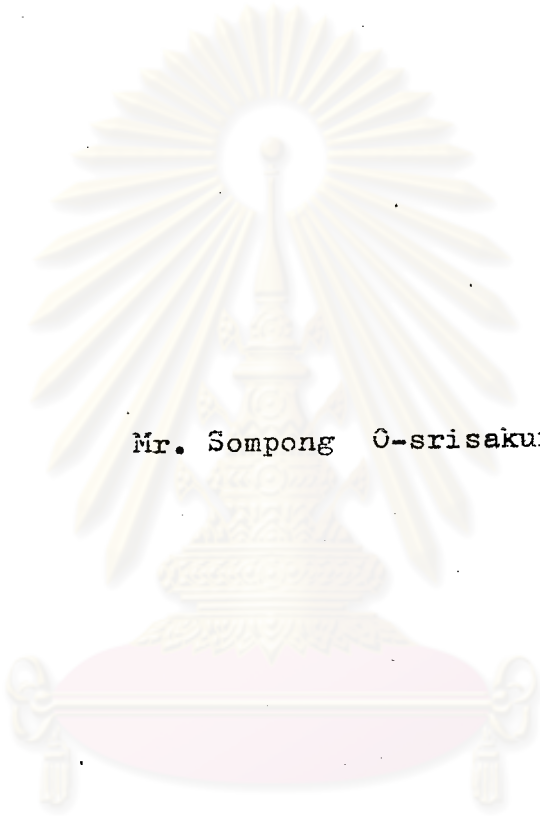
พ.ศ. ๒๕๒๕

ISBN 974-560-995-1

007523

i 16984407

ANIMALS' BEHAVIOR IN THE BUDDHIST JĀTAKA LITERATURE :
AN ANALYTICAL STUDY

Mr. Sompong O-srisakun

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Eastern Languages
Graduate School
Chulalongkorn University

1982

หัวข้อวิทยานิพนธ์ พดคติกรรมของสัตว์ในชาติกัฏฐกถา : การศึกษาเชิงวิเคราะห์
โดย นายสมพงษ์ โอศรีสกุล
ภาควิชา ภาษาตะวันออก
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แยมันคคา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาคำหลักสูตร ปริณิฎามหาบัณฑิต

สมพงษ์ โอศรีสกุล
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ มุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประทีป นามะกุล
.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทีป นามะกุล)

ศักดิ์ศรี แยมันคคา
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แยมันคคา)

ฐานิสร์ ชاکรัตพงศ์
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฐานิสร์ ชاکรัตพงศ์)

ทัศนีย์ สิ้นสกุล
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทัศนีย์ สิ้นสกุล)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ พฤติกรรมของสัตว์ในชาติกัญฐกถา : การศึกษาเชิงวิเคราะห์
ชื่อนิสิต นายสมพงษ์ โอศรีสกุล
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แยมันคคา
ภาควิชา ภาษาตะวันออก
ปีการศึกษา ๒๕๒๔

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมพฤติกรรมของสัตว์ที่ปรากฏในชาติกัญฐกถา รวมทั้งคติธรรมคำสอนที่ได้จากพฤติกรรมของสัตว์ ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของสัตว์นี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมจากหนังสือชาติกัญฐกถาฉบับสยามรัฐของมหาหมฤฎราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นภาษาบาลีพิมพ์ด้วยอักษรไทย พิมพ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๕ - ๒๔๖๗ จำนวน ๑๐ เล่ม เป็นหลักสำคัญในการค้นคว้า

วิทยานิพนธ์นี้มี ๖ บทด้วยกัน บทที่ ๑ เป็นบทนำ ซึ่งกล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินการวิจัย บทที่ ๒ ว่าด้วยความหมายและลักษณะของชาติกัญฐกถา บทที่ ๓ ว่าด้วยบทบาทสำคัญและพฤติกรรมของสัตว์ในชาติกัญฐกถา บทที่ ๔ ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์ในชาติกัญฐกถากับมนุษย์ บทที่ ๕ ว่าด้วยการศึกษาสัตว์ในชาติกัญฐกถาเชิงวรรณคดีสัมพันธ์ และบทที่ ๖ เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมของสัตว์ที่ปรากฏในชาติกัญฐกถาไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมที่ประกอบด้วยคุณธรรม หรือพฤติกรรมที่ขาดคุณธรรม แท้ที่จริงก็คือพฤติกรรมของมนุษย์นั่นเอง เพียงแต่เอาสัตว์มาแสดงพฤติกรรมแทนพฤติกรรมของมนุษย์เท่านั้น

Thesis Title Animals' Behavior in The Buddhist Jātaka
 Literature : An Analytical Study

Name Mr. Sompong O-srisakun

Thesis Advisor Associate Professor Saksri Yamnadda, Ph.D.

Department Eastern Languages

Academic Year 1981

ABSTRACT

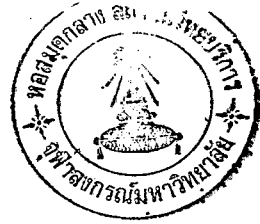
The main purpose of this thesis is to investigate the animals' behavior that appears in The Buddhist Jātaka Literature including moral lessons from them. In this investigation the data are mainly collected from ten volumes of Jātakatthakathā, published by Mahamakut-Rajavidyalai from 1922 to 1924. All were in Pali but transcribed in Thai alphabets.

The thesis consists of 6 chapters. The first chapter is the introduction explaining the nature of the problem, the aim, and the research methods. The second chapter deals with the meaning and characteristics of Jātakatthakathā. In the third chapter the animals' important roles and behavior are fully discussed. The fourth chapter is about the relationship between the animals and men in the literature. The fifth chapter describes how the animals in the literature relate to Thai folk lore. The conclusion and suggestions are given in the sixth chapter

This thesis reveals that the behavior of the animals mentioned in Jātakatthakathā whether moral or immoral is in fact showing the real behavior of man by means of animals' behavior.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แยมันคดา ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ได้กรุณาแนะนำในการศึกษาค้นคว้า ช่วยตรวจแก้สำนวนและข้อบกพร่องต่าง ๆ จนสำเร็จเรียบร้อย

รองศาสตราจารย์ วิสุทธิ์ บุญยกุล ได้วางรากฐานสำคัญเกี่ยวกับภาษาสันสกฤตแก่ผู้วิจัย ตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนเป็นต้นมา และในการทำวิจัยนี้ ท่านได้กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยอย่างมาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฐานิสร์ ชاکรัตพงศ์ ได้วางรากฐานสำคัญในด้านภาษาบาลี ท่านได้สละเวลาถึง ๒ ภาคเรียน สำหรับสอนภาษาบาลีเบื้องต้นแก่ผู้วิจัย และได้กรุณาให้คำแนะนำเรื่องการแปลภาษาบาลี โดยเฉพาะการแปลชาตกถุฎกถา อันเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยนี้

นาวาอากาศเอก (พิเศษ) แยม ประพัฒน์ทอง รองศาสตราจารย์ ดร.ปราณี พาพานิช และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทศนีย์ สิ้นสกุล กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการเขียนวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ อาจารย์กาญจนา พันธุ์คำ อาจารย์พงศ์พันธ์ จันทรวราทิตย์ อาจารย์ไพจิตร ผักเจริญผล และอาจารย์วิวัฒน์ ใจเที่ยง ที่มีส่วนช่วยเหลือให้งานวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จบริบูรณ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทที่	
✓ ๑ บทนำ	๑
✓ ความเป็นมาของปัญหา.....	๑
✓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๓
ขอบเขตของการวิจัย.....	๓
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	๔
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	๔
๒ ความหมายและลักษณะของชาตักกัฏฐกถา	๕
ความหมายของชาตักกัฏฐกถา.....	๕
ลักษณะของชาตักกัฏฐกถา.....	๖
ประวัติความเป็นมาของชาตักกัฏฐกถา.....	๒๐
✓ ๓ บทบาทสำคัญและพฤติกรรมของสัตว์ในชาตักกัฏฐกถา	๒๔
✓ สัตว์ที่มีบทบาทสำคัญในชาตักกัฏฐกถา.....	๒๔
✓ สัตว์ที่มีตัวตนจริง ๆ.....	๒๔
✓ สัตว์ในเทพนิยาย.....	๒๗
✓ สัตว์ที่พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติ.....	๒๗
✓ พฤติกรรมของสัตว์ที่ปรากฏในชาตักกัฏฐกถา.....	๒๘
พฤติกรรมของสัตว์ที่ประกอบด้วยคุณธรรม.....	๒๘

ความกตัญญูแก่เวที.....	๒๙
ความเมตตาากรณา.....	๕๐
ยอมสละชีวิตเพื่อผู้อื่น.....	๗๕
ความสามัคคี.....	๘๓
ความอดทน.....	๘๕
ความรอบคอบไม่ประมาท.....	๙๓
บริจาคทาน.....	๙๙
หนักแน่นมีเหตุผล.....	๑๐๑
แนะนำสั่งสอนผู้อื่น.....	๑๐๒
รักษาอุโบสถศีล.....	๑๐๘
พฤติกรรมของสัตว์ที่ซำคคุณธรรม.....	๑๑๑
โกหกหลอกลวง.....	๑๑๑
อกตัญญู.....	๑๒๓
อฆาตจองเวร.....	๑๒๕
พาลหาเรื่อง.....	๑๒๘
ทรยศ.....	๑๒๙
ลักขโมย.....	๑๓๒
คุมหลงในกามคุณ.....	๑๓๒
เยอหยิ่งอวดคน.....	๑๓๖
ซุกซนรบกวนผู้อื่น.....	๑๓๘
โลภ.....	๑๔๓
ไม่รู้จักประมาณตน.....	๑๔๖
พฤติกรรมของสัตว์ที่ฉลาด รู้เท่าทันผู้อื่น.....	๑๕๒
พฤติกรรมของสัตว์ที่โง่เขลา.....	๑๖๓

พฤติกรรมของสัตว์ที่แตกต่างไปจากธรรมชาติของคน.....	๑๖๓
ความรักต่างเผ่าพันธุ์.....	๑๖๓
สัตว์ที่เป็นศัตรูกลับเป็นมิตร.....	๑๗๐
สัตว์ที่มีกำลังมากกลับแพ้สัตว์ที่มีกำลังน้อย.....	๑๗๒
๔ ความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์ในชาติภุคภูถากับมนุษย์	๑๗๕
แต่งงานอยู่กินกับมนุษย์.....	๑๗๕
มีจิตปฏิบัติรักใคร่มนุษย์.....	๑๗๘
อบรมสั่งสอนมนุษย์.....	๑๘๐
ช่วยทำงานให้มนุษย์.....	๑๘๔
แปลงกายเป็นมนุษย์.....	๑๘๕
๕ การศึกษาสัตว์ในชาติภุคภูถาเชิงวรรณคดีสัมพันธ์.....	๑๘๗
ตำนาน.....	๑๘๗
กระต่ายในดวงจันทร์.....	๑๘๗
ครุฑจับนาค.....	๑๘๘
กากับนกเคาแมว.....	๑๘๘
ไม้อ้อไม่มีปล่อง.....	๑๘๐
กำเนิศุรา.....	๑๘๑
สำนวนไทย.....	๑๘๒
กระต่ายตื่นตูม.....	๑๘๒
กิ้งก่าไค้ทอง.....	๑๘๓
จิ้งจอกสังคม.....	๑๘๓
กากับนกยูง.....	๑๘๓

บทที่

ฉ
หน้า

เพลงกล่อมเด็ก.....	๑๕๔
เพลงกาเหว่า.....	๑๕๕
๖ รูปและขอเสนอแนะ.....	๑๕๗
บรรณานุกรม.....	๑๕๘
ภาคผนวก.....	๒๐๒
ประวัติผู้เขียน.....	๒๑๕

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย